

Neljännensuosittain ilmestyvä kulttuurilehti
Julkaisija: Suomi-Israel Yhdistysten Liitto ry
4 • 2016

Jedidut

יְדִידוּת

Julkaisija: Suomi-Israel Yhdistysten Liitto ry
Finland-Israel Föreningarnas Förbund rf
www.suomi-israel.fi, jedidut@suomi-israel.fi

SSN-L 1235-8290
ISSN 1235-8290 (Painettu)
ISSN 1799-0742 (Verkkojulkaisu)

Vastaava toimittaja: Hannu Nyman jedidut@suomi-israel.fi
Toimituskunta: Vesa Hirvonen, Reino Kurki-Suonio ja Juha-Pekka Rissanen.
Ilmestyy: neljä kertaa vuodessa. Vuosikerta 20 euroa.
Ilmoitushinnat: 1/1 s. 170 euroa, 1/2 s. 95 euroa, 1/4 s. 55 euroa, 1/8 s. 35 euroa.
Painopaikka: Painomerkki Oy, Helsinki. Taitto: Kirsi Pääskyvuori.

Israelin ooppera esittää tammikuussa 2017 Gaetano Donizettin oopperan Lucia di Lammermoor.

26. vsk. nro 4/2016

Mistä Unescon päätöslauselmassa oli kyse?.....	4
Shevet Achim -järjestö rakentaa siltoja lähi-idässä.....	9
Oopperan historia Israelissa	10
Stand up -koomikko David Kilimnick	
Maailman hauskin ihminen -loppukilpailussa Suomessa.....	13
Aapeli Saarisalo – suomalainen Israelin työn uranuurtaja.....	14
Simon Peres in memoriam	16
Espoon uusi Suomi-Israel Yhdistys panostaa teknologiayhteistyöhön ja nuoriin.....	21
Suomi-Israel Yhdistysten Liiton matka Israeliin 5.-13.10.2016.....	24

Suomi-Israel yhdistysten liitto ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomien ystävyysyhdistysten liitto. Tätä linjaa seuraten *Jedidut* pyrkii lisäämään Israelin maan ja kansan tuntemusta sekä levittämään tietoa Israelin kulttuurista, historiasta ja yhteiskunnasta.

Toimintansa liitto rahoittaa pääosin jäsenmaksutuloilla ja ystävyysyhdistyksenä saamallaan valtionavustuksella. Jotta jäsenmaksut voitaisiin pitää alhaisina eikä *Jedidutin* ilmestyminen siitä huolimatta vaarantuisi, liittohallitus toivoo, että liiton tavoitteita kannattavat voisivat tukea sen toimintaa lahjoituksin pankkitilille FI75 5710 5220 1183 18. Pienetkin lahjoitukset ovat tervetulleita.

Liiton verkkosivuilta www.suomi-israel.fi löytyy tietoja Israel-ystävyyteen liittyvästä toiminnasta Suomessa sekä linkkejä Israel-tiedouden ja Israelin kulttuurin kannalta kiinnostaviin verkkosivuihin.

Täydennyksiä näihin tietoihin voi lähettää osoitteella portaali@suomi-israel.fi.

Israel kansojen riepoteltavana

Kuluneena syksynä jouduttiin todistamaan todellista farsia, kun YK:n kasvatus- tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco kaksivaiheisesti määritteli Jerusalemin Temppeleluoren kutsuttavaksi vain arabiankielisellä nimellään. Tämä on vain yksi esimerkki kyseisen maailmanjärjestön politisoitumisesta Israelia koskeissa asioissa. Temppeleluori on joka tapauksessa alun perin juutalainen pyhä paikka, ja tämä toki pitäisi kirjata selvästi näkyviin sitä koskeissa päätöslauselmissa. Samoin kuuluisi käyttää sen hepreankielistä nimeä *Har ha-beit haMikdash* tai *Har haBait* sekä englanninkielistä nimeä Temple Mount, temppeleluorella ennen kaikkea muuta sijainneen juutalaisten temppelellin mukaan – eikä pelkästään arabiankielistä nimeä, joka viittaa vain paikan myöhempään muslimihistoriaan.

Tässä episodissa on kyse muslimimaiden kampanjasta Israelin ajamiseksi ahtaalle, tavallaan paria-luokkaan, ja samalla "Palestiinan" tuomiseksi tilalle. Tämä pyrkimys näkyy monien päätöslauselmien kohdalla. Ihmisoikeuskysymyksissä Israel automaattisesti tuomitaan muslimimaiden vaikutusvallan vuoksi, ja "Palestiina" tuodaan itsenäiseksi kansaksi kansojen joukkoon. Tämä on määrätietoisen lobbauksen tulosta. Tuolla nimellä olevaa maata ei kuitenkaan ole virallisesti olemassa, vaikka kuinka moni maa tahansa sellaisen tunnustaisikin. Siihen tarvitaan kahdenkeskiset neuvottelut Israelin kanssa, mistä palestiinalaiset kuitenkin johdonmukaisesti ovat kieltäytyneet.

Kyseinen Unescon kannanotto sisälsi myös sen palestiinalais- ja muslimiväitteen, että Hebronissa sijaitsevat patriarkkojen haudat ja Betlehemissä oleva Raakelin hautausmaat olisivat alun perin muslimien pyhiä paikkoja. Tämänkin

absurdin väitteen takana voi nähdä hellittämättömän pyrkimyksen palestiinalaistaa maantieto ja historia. Totuudelliseksi todettujen sanontojen mukaan "valheella on lopulta kuitenkin lyhyet jäljet", ja "kaiken viisauden alku on tosiasioiden myöntäminen".

Eräs tiedotusvälineistämme lähes kokonaan puuttunut tapahtumasarja oli se, kun Israelissa syttyi muutama viikko sitten 52 erillistä tulipaloa ympäri maata. Niistä useat voitiin osoittaa tarkoituksella syytetyiksi, ja 23 henkilöä pidätettiin kuulusteluja varten. Suurella vaivalla istutettuja ja hoidettuja metsiä paloi n. 19 000 hehtaaria. Äärettömän kuiva luonto ja voimakas tuuli jouduttivat palojen leviämistä. Sadat ihmiset jäivät kodittomiksi palojen aiheuttamien tuhojen vuoksi. Monet maat antoivat apuaan, ja USA:sta asti lensi maailman suurin sammutuslentokone avustamaan sammutustöissä. Ihmetystä itselläni aiheutti se, ettei tämän luokan tragedia herättänyt paljonkaan kiinnostusta suomalaisissa tiedotusvälineissä.

Onneksi myös palestiinalaisten presidentti Mahmoud Abbas lähetti omia palokuntiaan auttamaan sammutukseensa. Toinenkin myönteinen asia sattui silmiini: Haifan Ahuzan Moria-synagogan jälleenrakentamista varten paikallinen muslimi lupasi lahjoittaa tarvittavan puumateriaalin. Ei siis niin paha, etteikö siinä olisi myös jotain hyvää.

Hyvää joulu- ja hanukka-aikaa Jedidutin lukijoille! Erityisesti toivotan menestystä Espooseen perustetulle uudelle paikallisyhdistyksellemme, josta on juttu toisaalla tässä lehdessä!

Juha-Pekka Rissanen

MISTÄ UNESCON PÄÄTÖSLAUSELMASSA OLI KYSE?

Kuva: Jerusalem.com

Suomen ulkopoliittikan kulmakivi on ollut jo vuosikymmenten ajan Yhdistyneet kansakunnat YK. Tosin liittyminen EU:n jäseneksi on merkittäväällä tavalla vähentänyt ainakin sitä näkyvyyttä, joka meillä on aiemmin ollut juuri YK:n jäsenenä ja sen eri toimiin osallistuneena maana. Menneiden vuosien maine rauhanturvaamisen suurvaltana on pelkkää historiaa, eikä suomalaisia näy YK:n merkittävien virkamiesten joukossa. **Martti Ahtisaaren** aika YK:n apulaispääsihteerinä lienee viimeisiä suomalaisia huippuvirkoja YK:ssa.

Tosiasiassa Suomi on kuitenkin edelleen mukana YK:n ja sen eri järjestöjen toiminnassa. Yksi näistä on YK:n kasvatustiede- ja kulttuurijärjestö *Unesco (United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation)*. Suomi on ollut muka-

na tässä järjestössä vuodesta 1956 alkaen. Yksi tämän järjestön keskeisistä elimistä on *maailmanperintökomitea*. Sen päätehtävinä on päättää maailmanperintörahaston käytöstä ja maailmanperintöluetteloon vuosittain valittavista kohteista sekä seurata maailmanperintökohteiden tilaa. Komiteaan kuuluu kulloinkin 21 jäsenmaata, joista Suomi on tällä erää yksi. Maamme valittiin komitean jäseneksi vuonna 2013 ja pesti kestää vuoteen 2019. Suomen pääedustajat komiteatyössä tulevat Museovirastosta ja Metsähallituksesta.

Suomella on myös laajempi, koko Unescon toimintaan liittyvä oma toimikunta, jonka puheenjohtajana toimii nykyään kansanedustaja **Jutta Urpilainen**.

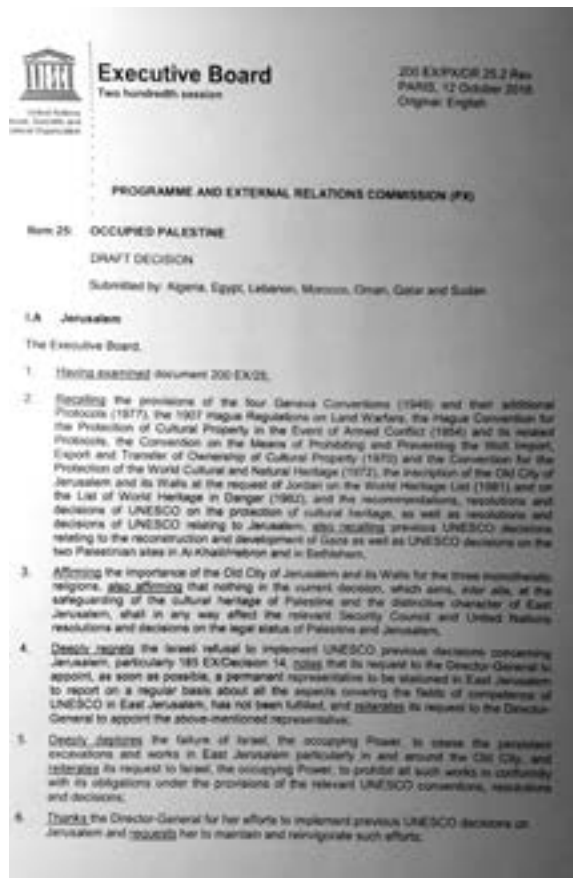
Vuonna 2011 opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä ulko-ministeriön kanssa laati Suomen viralliset Unesco-linjaukset, jotka allekirjoittivat silloiset ministerit **Stefan Wallin** ja **Alexander Stubb**. Näissä linjauksissa todetaan mm: "Suomi pyrkii kohdistamaan Unescon toimintaa kysymyksiin, joissa järjestö pystyy tuottamaan todellista lisäarvoa suhteessa muihin kansainvälisiin toimijoihin. Keskeisiä tavoitteita ovat rauhan vahvistaminen ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen niin koulutuksen, kulttuurin, viestinnän kuin tieteiden tarjoamin keinoin sekä naisten, tyttöjen ja nuorten aseman edistäminen... Suomi aktivoi kansallista ja kansainvälistä keskustelua kulttuuriomaisuuden suojelusta sekä kehittää suojelutyöhön liittyviä infrastruktuureja keskeisenä osana kulttuurisen moninaisuuden vaalimista".

Tämä kaikki hienosti sanottu on joutunut jälleen kerran kovaan testiin, kun Unescon maailmanperintökomitea äänesti Jerusalemin temppeelialuetta koskevasta päätöslauselmasta. Sen sisältö ei käsittele ainoastaan temppeelialuetta, vaan myös patriarkkojen hautoja Hebronissa ja Gazan aluetta. Näiden kaikkien paikkojen osalta mainitaan – ihan oikein – juutalaisten, kristittyjen ja muslimien oikeudet harjoittaa omaa uskontoaan. Pääasia on kuitenkin korostaa vain ja ainoastaan islamin oikeutta näihin mainittuihin paikkoihin.

Itse asiassa julkilausuma ei missään kohdin totea, ettei juutalaisuudella olisi osuutta Jerusalemin temppeelialueen historiaan. Siinä todetaan vain aivan toinen asia. Islamilla tulee nyt olla täysi oikeus tähän paikkaan. Julkilausuman otsikkokin on kuvaava: Occupied Palestine.

Oleellisinta tuossa julkilausumassa on tuomita Israel. Niitä kohtia, joissa Israelia arvostellaan, syytetään ja vaaditaan muuttamaan toimiaan, on lukuisia. Kysymys on siis jälleen kerran siitä, että YK maailmanjärjestönä alistetaan Israelia vastaan suunnatun poliittisen kampanjoinnin näyttämöksi. Osoittaa maailmanjärjestön todellista voimattomuutta, ettei se kykene tällaista estämään.

Unesco siis hyväksyi tällaisen julkilausuman kahdesti. Ensinnäkin hyväksyttiin yksimielisesti järjestön hallituksessa 13.10.2016, jossa oli mukana myös Viron edustaja **Ingrid Amer** ja Ruotsin edustaja **Annika Markovic**. Toisen kerran se hyväksyttiin järjestön maailmanperintökomiteassa 26.10.2016. Ratkaisevassa äänestyksessä komitean 21 jäsenestä 10 äänesti julkilausuman puolesta, yksi oli poissa, kaksi vastusti sitä ja kahdeksan pidättyi äänestämästä, Suomi näiden mukana. Kun puoltavia ääniä oli enemmän kuin vastustavia, julkilausuma hyväksyttiin, vaikka sitä itse asiassa kannatti vähemmän kuin puolet komitean jäsenistä. Syitä siihen, miksi Suomen edustaja jätti tyhjän äänestyslipun ei ole tiedossa.

Tämän Unescossa hyväksytyn ja Israelin tuominneen julkilausuman esittivät päätettäväksi Algeria, Egypti, Libanon, Marokko, Oman, Qatar ja Sudan.

Unescossa paljon hyvääkin

Suomi ja Israel ovat saaneet Unescossa myös paljon hyvää. Molemmat maat ovat päässeet Unescon maailmanperintölistalle.

Suomella on listalla seitsemän kohdetta: Suomenlinna, Vanha Rauma, Petäjäveden vanha kirkko, Verlan puuhiomo ja pahvitiehdas, Sammallahtenmäen pronssikautinen rökkiö-alue, Struven ketju sekä Merenkurkun saaristo.

Israelilla, vaikka sillä onkin Suomea paljon pidempi, monituhatuotinen historia, on virallisesti vain yhdeksän maailmanperintökohdetta: Bahai-temppeeli Haifassa, raamatulliset rauniokummut Megiddossa, Haazorissa ja Beershebassa, Mareshan ja Bet-Guvrinin luolat, Masadan vuorilinna, Bet Shearimin hautausmaa, Akkon vanha kaupunki, ihmisen evo-

Unescon pääsihteeri, bulgarialainen Irina Bokova on ollut ahtaassa paikassa Jerusalemin temppeleialuetta koskeneen julkilausuman kanssa. Hänen kerrotaan itsensä olleen sitä vastaan. Kuva: Unesco.

luutioon liittyvät paikat Karmel-vuorilla, Tel-Avivin ”valkoinen kaupunki” sekä Negevissä sijaitsevat autiomaakaupungit. Näiden lisäksi Israelilla on valmistelussa 18 muuta kohdetta, joista yksi on lyhykäisyydessään vain Jerusalem.

Israel on saanut viime aikoina myös myönteistä huomiota Unescossa. Tämän vuoden maaliskuussa järjestö ja Israelin entisen presidentin **Simon Peresin** perustama *Peres Center for Peace* allekirjoittivat yhteistyösopimuksen, jonka mukaan Unesco edistää joitakin israelilaisäätiön hankkeita. Yhteistyön aiheina ovat erityisesti rauhankasvatus, monikulttuurisuus sekä alueelliset ja kansainväliset kehityshankkeet. Sopimuksen mukaan Unesco kutsuu *Peres Centerin* edustajia osallistumaan ja luennoimaan järjestämissään seminaareissa.

Mutta sitten on se toinen puoli

Jo pidemmän aikaa on ollut yleisessä tiedossa, että YK:n päätösten taustavaikuttajien joukossa toimii erittäin aktiivisesti *Islamilainen konferenssi OIC*. Se kertoo itse toiminnastaan: ”OIC on islaminuskaisen maailman yhteinen ääni kansainvälisissä kysymyksissä. Järjestö haluaa turvata muslimien intressejä ja luoda kansainvälistä rauhaa”. Juuri tuo pyrkimys turvata muslimien intressejä on oleellista tässä Unescon päätöksessä. Jerusalemin temppeleialue, jossa sijaitsevat sekä *Al Aqsa* moskeija että *Kalliomoskeija*, halutaan kaikin mahdollisin keinoin palvelemaan vain muslimien intressejä, ei muiden uskontojen. OIC:ssa on 57 jäsenvaltiota ja niiden yhteinen asukasmäärä on runsaat 1,6 miljardia.

Jos pyrkii ymmärtämään Unescon hyväksymän julkilausuman todellisia tarkoitusperiä, niin ne löytyvät Palestii-

nan kysymyksestä, ei niinkään kannanotosta temppeleialueen historiallisiin juuriin. YK:ssa, ja Unescossa sen mukana on menossa paljon laajempi taistelu. Kysymys on siitä, että OIC yhdessä palestiinalaisten kanssa ajaa kaiken mahdollisen Palestiinan valtion alueelle tulevan toteamista sille kuuluvaksi, olkoon näiden paikkojen historiallinen evidenssi mitä tahansa. Nyt ei etsitä vastauksia arkeologeilta eikä historioitsijoilta, vaan nyt kasataan kaiken aikaa kasvavaa poliittista painetta Israelia vastaan. Ja sen tavoitteen saavuttamiseksi kaiken muun, jopa historiallisen totuuden, on taivuttava. Tässä taistelussa OIC:lla ei ole olemassa historiallista totuutta, vaan ainoastaan poliittinen totuus.

Temppeleialue ei yksin riitä

Eri lähteistä löytyy uutisia, jotka osoittavat, ettei nyt hyväksytty julkilausuma islamin yksinoikeuksista Jerusalemin temppeleialueeseen ole mikään yksittäistapaus. Kuten itse julkilausuma toteaa, sama tavoite koskee myös Hebronissa sijaitsevia patriarkkojen hautoja. Vaikka niiden side juutalaiseen historiaan on vähintäänkin yhtä luja kuin Jerusalemin temppeleialueen, myös tuon paikan omistus tulee julkilausuman mukaan taata yksin muslimeille. Ja jälleen kerran viimeinen perustelu ei ole historiallinen, vaan poliittinen. Hebron on YK:ssa tehtailtujen lukemattomien päätösten mukaan osa tulevaa Palestiinaa, ja siksi sen pyhät paikat tulee antaa muslimien haltuun. Toki jokaisessa julkilausumassa, niin tässäkin korostetaan juutalaisten, kristittyjen ja muslimien oikeutta harjoittaa omaa uskontoaan. Muslimeille se vain tarkoittaa yksinoikeutta niihin paikkoihin, jotka tulevat olemaan heidän alueellaan, jos tuleva Palestiinan valtio syntyy.

Toinen viime aikojen uutinen vahvistaa edellä sanottua. Unescossa toimii toinen komitea, jonka tehtävänä on edistää menetetyt tai kadotetun kulttuuriomaisuuden palauttamista (*Intergovernmental Committee for Promoting the Return of Cultural Property*). Nyt kun palestiinalaishallinto on saanut lisäpuhtia edellä mainitusta julkilausumasta, se tähtää seuraavaan. Sen mukaan Israelin on palautettava kaikki ”varastetut” Kuolleen meren kirjakääröt, koska ne kuuluvat Palestiinan hallintoalueelle ja ovat ”palestiinalaista perintöä”. Näin sanoo asian palestiinalaishallinnon edustaja tohtori **Munir**. Palestiinalaishallinto vaatiikin seuraavaa täysistuntoa käsittelemään juuri tätä asiaa – ja hyväksymään asiaa koskevan julkilausuman.

Tässä Kuolleen meren kirjakääröjen tapauksessa näkyy erittäin selkeästi kahden erilaisen näkökulman välinen ero. Ensimmäinen näkökulma kertoo epäamättömästi, että löydettyt kääröt liittyvät juutalaisuuteen. Kääröistä suuri osa on heidän pyhän kirjansa *Tanakin* vanhoja käsikirjoituksia.

Maailmanpolitiikan arvokkaimmalla näyttämöllä käydään historiaan asti ulottuvaa taistelua siitä, ovatko nämä molemmat rakennukset sijainneet samalla paikalla ja onko kummankin edustamalla uskonnolla yhtäläiset oikeudet siihen. Jerusalemin temppelin kuva on Jeesuksen aikaista kaupunkia esittelevästä pienoismallista.

Merkittävä osa löydettyistä teksteistä liittyy myös juutalaisen lahkon, *essealaisten* elämään ja opetukseen. Kokonaan toinen näkökulma on palestiinalaisten markkinoima. Löydöt on tehty heidän hallinnoimallaan alueella, ja siksi ne kuuluvat heille. Se, että itse tekstit eivät liity mitenkään palestiinalaisten historiaan, vaan ovat yksinomaan juutalaisuuteen liittyvä, sillä ei ole oleellista merkitystä.

Politiikka ajaa historiinkin yli

Viime kuukaudet ovat osoittaneet muillakin foorumeilla, miten historiallinen totuus on halpaa silloin, kun poliittiset tavoitteet ajavat niiden yli. YK on vuosikymmenten aikana sitonut itsensä niin monilla siteillä tuomitsemaan Israelin, että se on täysin pääsemättömissä nyt esille tulleiden päätöslauselmien kanssa. Menneiltä vuosikymmeniltä löytyy niin lukuisia joukko tuomitsevia päätöksiä, että minkä tahansa uuden, olkoon vaikka kuinka mieletön väite tahansa, perustaksi saadaan ensi alkuun pitkä litania menneitä tuomioita. Ja sitten todetaan, että koska näin on ollut ennen, niin nyt on vain hyväksyttävä taas uusi, tuomitseva kannanotto. Tätä irti päässyttä lampun henkeä ei vain yksinkertaisesti voi enää saada sinne takaisin.

Olisi erityisen suotavaa, että Suomen edustusto Unesossa ei luopuisi länsimaisista arvoista eikä lähtisi mukaan sellaiseen poliittiseen peliin, jossa kaikki mahdollinen, jopa historia ja totuus, voidaan uhrata lyhytnäköisen politiikan alttarille.

Hannu Nyman

JERUSALEMIN TEMPPELIVUOREN TULISI OLLA KOSKEMATOMATONTA KULTTUURIPERINTÖÄMME

Suomi-Israel Yhdistysten Liitto (SIYL) hämmästelee YK:n opetus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO:n roolia ja päätöstä poistaa Jerusalemin Temppelevuoren nimityksen YK:n asiakirjoista. Alue kuuluu UNESCO:n maailmanperintökohteisiin.

Kuten UNESCO:n hallituksen kokouksessa aikaisemmin, järjestön maailmanperintökomitean loka-kuussa toimitetussa salaisessa äänestyksessä Temppelevuori-nimitys jätettiin pois alueen virallisista nimityksistä. Uuden päätöksen mukaan alue kuuluu edelleen uhanalaisiin maailmanperintökohteisiin, mutta sen nimityksessä UNESCO käyttäisi vain arabiankielistä muotoa Al-Haram al-Sharif tai Al-Aqsa-alue. Nimitysten ulkopuolelle suljettiin juutalaisten ja kristittyjen historiallinen yhteys alueeseen sekä siten yhteisesti jaettu ja arvokas kulttuuriperintömme.

Tiedettä edustavana maailmanjärjestönä UNESCO:n tulisi lausunnoissaan toimia nimenomaan puolueettomina ja tieteellisesti todennettavina perusteina, ei jäsenvaltioiden poliittisena forumina. Sen tulisi kunnioittaa kaikkien osapuolten kulttuuriperintöä. Liitto (SIYL) kummeksuukin Suomen virallista osuutta päätökseen johtaneessa äänestyksessä, jossa äänioikeuden omaava maamme jättäytyi äänestämästä.

Jerusalemin Temppelevuori on paikannettu perinteisesti ns. Moorianvuorelle, joka esiintyy osana Abraham-kertomusta. Abraham tunnustetaan isäksi kolmessa monoteistisessä pääuskonnossa, nimittäin juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa. Temppelevuorella on sijainnut juutalaisten temppeleitä aina ensimmäisestä Salomon temppelistä (10. vs. eKr.) viimeiseen Herodeksen temppeliin (1. vs. eKr. - 1. vs. jKr.).

Temppelevuorena tunnettu temenos eli kulttialue on itse asiassa Herodeksen temppeliin liittyvä ihmiskäsin vuorelle rakennettu suuri kivitasaanne. Sen perustaan kuuluu neljäkäsikivistä pystytetty ja yleisesti tunnettu ns. Länsimuuri eli Itkumuuri. Herodeksen temppelin olemassaolo on kiistatonta todistettavissa Raamatun ulkopuolisin historiallisin ja arkeologisin lähtein. Temppelevuori tuhoutui roomalaisten toimesta vuonna 70 jKr.

Nykyisin tasannealueella sijaitsevat muslimien pyhät paikat, kuten ns. Kalliomoskeijan kultakupolinen ja kahdeksankulmainen muistomerkki ja Al-Aqsa moskeija, molemmat suojeltavia kulttuuriperintökohteita. Suomen maailmanperintökomitean edustuston olisi muslimimuistomerkkien ohella pitänyt puoltaa historiallisia ja tieteellisiä tosiasioita tunnustamalla juutalaisten sekä kristittyjen historiallinen yhteys Temppelevuoreen.

UNESCO:n kulttuuriperintökohteisiin ja monumentteihin erikoistunut kansainvälinen, asiantuntijoista koostuva neuvosto ICOMOS ei ole hyväksynyt em. UNESCO:n päätöstä. Myös UNESCO:n pääjohtaja Irina Bokova pitää jäsenmaiden päätöstä erittäin valitettavana ja vahingollisena kolmen uskonnon kulttuuriperinnön koskemattomuutta ajatellen. Onkin siis valitettavaa, että Lähi-idässä kulttuuriperintökohteiden tasapuolinen säilyttäminen ei kuulu kaikkien UNESCO:n jäsenten ja maailmanperintökomitean edustustoon kuuluvien ensisijaisiin tavoitteisiin.

Suomi-Israel Yhdistysten Liiton hallitus
Juha-Pekka Rissanen, pj.

SHEVET ACHIM -JÄRJESTÖ RAKENTAA SILTOJA LÄHI-IDÄSSÄ

Järjestön johtaja Jonathan Miles pistäytyi Suomessa

Kuvassa keskellä Jonathan Miles Suomen-kiertueellaan Porvoon Suomi-Israel-yhdistyksen toimijoiden kanssa.

Utiset Lähi-idästä täyttävät mediat, ja yleiskuva on täynnä sotaa, tuhoa ja levottomuuksia. Poliittiset rintamat monimutkaistuvat ja rauhanneuvottelut junnaavat paikallaan. Vihanpidon keskeltä voi kuitenkin löytää rauhaa rakentavia keitaita.

Amerikkalainen Jonathan Miles on perustanut kansainvälisen *Shevet Achim*-nimisen järjestön, joka toimittaa arabi- ja muslimimaiden sydänsairaita ja varattomia lapsia huippukirurgien leikattavaksi Israeliin. Järjestö huolehtii lapsen ja äidin matkakustannuksista muslimimaista tai palestiinalais-territorioiden muslimiväestön joukosta. Se kattaa viikkojen yölopidon ja leikkauksen Israelissa. Miles pistäytyi lokamarraskuun vaihteessa kiertueella Suomessa.

Järjestön nimi *Shevet Achim* pohjautuu psalmien sanaan "Katso kuinka hyvää ja suloista on, kun veljekset sovussa asuvat!" (Ps. 133:1). Jonathan Miles haluaakin rakentaa siltoja ja on saanut syrialaisia, irakilaisia, kurdeja, palestiinalaisia ja pakistanilaisia lapsia äiteineen Israelin sairaaloihin hoidettavaksi. Äiti seuraa lasta leikkausmatkalle, johon kuuluu myös toipumisaika. Israelilaiskirurgit tekevät leikkaukset omakustannushintaan Tel Avivin huippusairaaloissa. Siitä huolimatta leikkauskustannukset merkitsevät suuria summia. Apu on saavuttanut jo satoja lapsia.

Ennakkoluuloja eri uskontokuntiin kuuluvien ryhmien välillä on saatu hävvenettyä ja avoimuus on voittanut tilaa. Kysymyshän on veljeskansoista, joiden toivoisi elävän sovussa ja yhteisymmärryksessä. Veljeyden ja yhteyden löytäminen vaatii työtä ruohonjuuritasolla. Lapset nimenomaan ovat tulleisuus uusien näkökulmien avaamisessa.

Milesin perhe osallistuu avustusjärjestön työhön aktiivisesti. Myös ulkopuolisten vapaaehtoistyö on ollut tärkeä osa järjestön toimintaa, ja vapaaehtoisia on saapunut eri puolilta maailmaa tukemaan äitien ja lasten sopeutumista. Vapaaehtoistyö *Shevet Achimissa* on ollut allekirjoittaneiden lääkäriksi opiskelevalle suomalaistytarelle käännteentekevä elämäkokemus. Hän on nähnyt, kuinka työ kantaa arvokasta hedelmää, joka ylittää poliittiset raja-aidat.

Shevet Achimilla on ollut aikaisemmin toimitilat Ha-Nevimkadulla Jerusalemissa, mutta järjestö talon omistussuhteiden muuttuessa joutui jättämään tilat. Onneksi järjestö pääsi väliaikaiseen majoitukseen naapurissa sijaitsevan Suomen Lähetysseuran tiloihin, kunnes omat tilat aukeavat. Työ on näin saanut jatkoa tilanteiden muuttuessa.

Matka Suomeen oli Milesin ensimmäinen, vaikka hänellä on toisen vanhempansa kautta juuret Suomessa. Voit jakaa iloa tukemalla yksittäisen lapsen sydänleikkaukselta avustusjärjestön kautta: <https://www.shevet.org/join-with-us/support>.

Minna ja Kenneth Silver, Porvoon Suomi-Israel-yhdistys

OOPPERAN HISTORIA ISRAELISSA

Ron Weidberg

Israelin oopperafestivaalit järjestetään jälleen ensi vuoden kesäkuussa Jerusalemissa ja elokuussa Akkossa. Kuva: Israeli Opera.

Suurella italialaissaveltäjä **Luciano Beriollla**, joka oli syvästi kytköksissä israelilaiseen musiikkilämään 1970- ja -80-luvuilla, oli tapana sanoa, että israelilaiset elävät tietyn musiikkikulttuurin vaikutuspiirissä, kun he samalla kuuluvat maantieteellisesti täysin erilaiseen kulttuurialueeseen. Mikään ei voi kuvata hänen huomiotaan paremmin kuin oopperan historia Israelissa.

Oopperan katsottiin olevan Israelin musiikkilämän tytärpuoli aina 1980-luvun puoliväliin asti, jolloin se alkoi saada taiteellista jalansijaa paikallisessa musiikkilämässä, samoin kuin leijonan osan julkisesti tuetusta kulttuuribudjetista.

Golkin avaa ensimmäisen näytöksen

Vuotta 1917 pidetään yleisesti vuotena, jolloin ooppera alkoi Pyhässä Maassa. Tämä on sama vuosi, jolloin britit miehittivät Palestiinan, korvasivat ottomaani-imperiumin, ja jolloin myös annettiin Balfourin julistus. Tällöin kohtaamme Israelin oopperahistorian ensimmäisen tärkeän hahmon –

nimittäin **Mordechai Golinkin** (1875-1963), joka toimi Pietarin *Mariinski* -oopperatalon kapellimestarina. Balfourin julistuksen syvästi vaikuttamana hän päätti perustaa heprealaisen oopperatalon Palestiinaan osana juutalaisen kansan kulttuurillista jälleensyntymää. Häneltä kului kuusi vuotta tarvittun rahan keruuseen – mukaan lukien erityinen hyväntekeväisyyskonsertti, jossa **Fedor Shaljapin** lauloi hepreaksi laulun, josta oli tuleva Israelin kansallislaulu.

Golinkin muutti Palestiinaan vuonna 1923 ja perusti "eretz-israelilaisen" oopperan ("palestiinalainen" hepr.) Tel Avivin johtaan ja ilmeisesti ohjaten *La Traviatan* kaupungin ensimmäisessä elokuvateatterissa *Edenissä*. Kaikki laulajat olivat ulkomaalaisia. Yritys työllisti noin 50 työntekijää, mukaan lukien baletin osana oopperaa. Seuraavien neljän vuoden aikana hän teki kaikkiaan 17 tuotantoa, mukaan lukien oopperat *La Juive*, *Faust*, *Carmen*, ja *Aida*.

La Juive -tuotanto uusittiin myös Jerusalemissa, jossa Vatikaanin edustaja arvioi sen hyökkäävän kristinuskkoa vastaan. Golinkin pysyi tiukasti vaatimuksissaan, vaihtoi juonta ja kardinaalin asusteita. Tämä nostatti puolestaan heprealai-

sen yhteisön avainhenkilöiden protesteja. Hanukan aikana vuonna 1925/26 hän esitti **Anton Rubinsteinin** *Makkabealaiset*. Tämä tapahtui Jerusalemissa, siis lähellä juonen historiallista paikkaa. Oopperoiden valinta juutalaisteemoista oli tarkoitettu kompensoimaan alkuperäisen paikallisen luovuuden puutetta. Joka tapauksessa Makkabealaiset kosketti patrioottisia tuntemuksia, kuten teki myös heprealainen versio **Haydnin** oratoriosta *Luominen*, jonka ensi-ilta oli Tel Avivissa samana aikakautena.

Lopulta vuonna 1927 kaikki taloudelliset resurssit loppuivat, ja Golinkin matkusti USA:han yrittäen kerätä lisää rahaa projektillensa. Tuotantojen laatu ja määrä kuitenkin vähenivät merkittävästi La Juiven viimeisimpään näytökseen vuonna 1940 mennessä. Tämä oli hänen merkittävän yritteliäisyytensä joutsenlaulu. Kaikkina noina vuosina Golinkin kamppaili, ei vain taloudellisia ja fyysisiä olosuhteita, vaan myös paikallista yleisöä vastaan. Tel Avivin yleisöt eivät olleet tottuneet oopperalliseen traditioon, mukaan lukien välttämättömyys tulla teatteriin täsmälleen oikeaan aikaan.

Singer ja Lavri luovat uutta draamaa

Vuonna 1941 kapellimestari **George Singer** ja säveltäjä **Mark Lavri** perustivat uuden ryhmän. Molemmat olivat ensiluokkaisia muusikkoja. Singer oli syntynyt Prahassa, missä hän opiskeli **Alexander Zemlinskyn** kanssa. Hän johti Prahan oopperaa ja sen filharmonista orkesteria ennen muuttoaan Palestiinaan vuonna 1939. Hän oli itse asiassa myöhemmin *Israelin Filharmonisen Orkesterin* tunnetun *Eretz Israelin* (Palestiinan) orkesterin pääkapellimestari sodan aikana, jolloin ulkomaiset kapellimestarit eivät voineet tulla vierailuille. Singerin musiikillisuus, hänen muistinsa ja näkömuistinsa, olivat legendaarisia hänen elinaikanaan.

Uutta oopperayhtiötä kutsuttiin nimellä *Populaari/kansallinen Eretz Israelin Ooppera*. Sen lyhytikäinen toiminta kulminoitui ensimmäisen todellisen israelilaisen oopperan, Lavrin kirjoittaman *Dan-vartijan*, valmistamiseen ja esittämiseen. Lavri, joka oli Latviassa syntynyt juutalainen, oli saanut libreton (**Max Brodin** kirjoittama, israelilaisen kirjailijan **Sh. Shalomin** mukaan), joka korosti sionistisen kertomuksen äärimmäisyyteen asti: kibbutsielämä, ulkoiset ja sisäiset vaarat ja tietty määrä teologista sisältöä. Hänen musiikkinsa ilmaisi myös sitä, minkä tuon aikakauden ihmiset saattoivat helposti tunnistaa israelilaisiksi: melodinen modaliteetti, rinnakkaisten kolmisointujen harmonia ja hora-tanssin rytmit. Populaari/kansallinen Eretz Israelin Ooppera kaatui vuonna 1947 taloudellisista syistä. Itse asiassa vuosien 1947-1948 itsenäisyys sodan taustalta oopperataiteen kohtalo oli joutua kauas ykkösprioriteetin asemasta.

Edis de Philippe astuu näyttämölle

Samaan aikaa vuonna 1945 juutalainen amerikkalaislaulaja **Edis de Philippe** muutti Palestiinaan. Hänestä oli tuleva juuri syntyneen Israelin valtion oopperaelämän avainhahmo vuodesta 1948 eteenpäin. Hän syntyi New Yorkissa Ukrainasta tulleille juutalaisille maahanmuuttajille. Hänen musiikilliset lahjansa johtivat merkittävälle uralle oopperalaulajana Euroopassa. Myöhemmin, vuonna 1939, hän pakeni Meksikoon, jossa hän perusti menestyksekkään itsenäisen matkaseurueen nimellä *Coca Cola -Ooppera*. Hän ansaitsi erinomaisesti esiintymällä paikallisissa radiolähetyksissä. Palatesaan New Yorkiin vuonna 1945 häntä koskettivat syvästi uutiset holokaustista, Neuvostoliiton juutalaisten kohtalosta sekä Palestiinaan uuden juutalaisvaltion perustamiseen liittyvästä kamppailusta. Hän päätti liittyä puolustusvoimiin ja lahjoittaa kykynsä maan kulttuurielämän hyväksi. Hän varasi lipun laivaan, lastasi siihen 16 matkalaukkuja, jotka kaikki oli pakattu täyteen ooppera-asuja, ja sattumalta laiva juuttui Port Saidiin Egyptiin. Saapumisensa yhteydessä hän julisti halukkuutensa vahvistaa ”Eretz Israelin kansallisoopperaa”, sekä esiintyä sen näytöksissä.

Tel Avivissa de Philippe tapasi tulevan toisen miehensä, **Simcha Even-Zoharin**. Molemmat olivat naimisissa tuohon aikaan, ja heidän suhteensa nähtiin harvinaisena rakkaustarinana tuon ajan yhteiskunnassa. He molemmat päättivät perustaa uuden yrityksen Tel Avivissa. De Philippe palasi Yhdysvaltoihin lopettaakseen toimensa siellä, ja uusi yritys perustettiin Tel Avivissa historiallisella päivämäärällä 29.11.1947, samana päivänä, jolloin YK hyväksyi juutalaisvaltion Palestiinassa ja jolloin myös vihollisuuksien aalto ja itsenäisyys sota alkoivat. Israelin itsenäistymisen yhteydessä 15. toukokuuta 1948 yritys sai nimensä *Israelilainen ooppera*. Edis de Philippe oli vastuussa taiteellisista päätöksistä, ja hän otti itselleen myös johtajan roolin useimmissa tuotannoissa, samalla kun Even-Zohar oli vastuussa talousjohdosta.

Ooppera kärsi jatkuvasti huonoista tiloista ja riittämättömästä rahoituksesta. Alun perin suurin osa budjetista tuli de Philippen omista yksityisvaroista, ja myöhemmin yhtiö sai vähäistä tukea Israelin valtiolta. Vuoden 1958 alusta lähtien Israelin Ooppera sijoitettiin itsenäiseen ja enemmän tai vähemmän sopivaan oopperataloon, lähelle Tel Avivin rantaa, osoitteeseen Allenby St. 1, jonka monet muistavat rähjäisenä rakennuksena, ja se oli toiminnassa vuoteen 1982 asti. Myöhemmin rakennus purettiin, ja tilalle rakennettiin torni ja kauppakeskus. Edelleen sillä oli sama fasadi kuin vanhalla rakennuksella, ja sen nimi oli *Oopperatornit*.

Israelin Oopperalla oli hektinen aikataulu ympäri vuoden. De Philippe otti töihin kuuluisia lahjakkuuksia kuten kapelli-

mestari ja pianisti George Singerin, vanhan Golinkinin ja myöhemmin kuuluisan lavaohjaajan **Alexander Szinbergerin**, joka muutti maahan Clujista Romaniasta, jossa hän oli avainhahmo oopperaelämässä. Hän sai myös sarjan ulkomaisia laulajia kiinnostumaan, kuuluisimpana **Placido Domingo**, joka lauloi siellä 1960-luvun alussa. De Philippe muistaa edelleenkin paikan hyvänä työpajana roolien opiskelua varten. Jatkovana pyrkimyksenä oli valjastaa heprean kieli klassiseen ohjelmistoon ja tuottaa oopperat hepreaksi. Kun oleskeli New Yorkissa, tapasin bulgarialaisen basson, joka hämmästytti minut laulamalla roolinsa *Gianni Schicchi*-tä puhtaalla heprealla, jota hän ei ymmärtänyt ollenkaan.

Tuotantojen laatu oli kuitenkin enimmäkseen huono. Orkesteri oli pieni, ei koskaan vireessä ja kuoro oli epäammattilinen. Heidän kyvyttömyytensä liikkua näyttämöllä asianmukaisesti oli aiheena vitseille ja ilmeilyille, ja lavastuskonsepti oli hirvittävän perinteinen. Israelin ooppera ei ollut lähelläkään maan saavutuksia klassisen musiikin muilla alueilla kuten Israelin Filharmonisen Orkesteri, vahva viulunsoittokoulu (**Perman** ja **Zuckerman** mainitakseni vain muutamia). Pahempi merkki todellisen oopperaperinteen puuttumisesta maassa oli paikallisten hyvien oopperalaulajien pieni määrä, ja jopa vähäisempi oopperan hyvien opiskelijoiden määrä maan molemmissa musiikkiakatemoissa.

Tämä tyhjiö synnytti erilaisia yrityksiä täyttää kuilu maassa olevan valtavan konserteissa kävijöiden määrän ja todellisen oopperatalon puutteen välillä. Pelkästään Israelin Filharmonisella Orkesterilla oli tuohon aikaan 8-10 konserttia jokaiselle ohjelmalleen, ja jokainen niistä täytti Mann-auditorion Tel Avivissa ja vastaavat hallit Haifassa ja Jerusalemissa. Nykyisin tiedämme, että Mann-auditorio rakennettiin tarkoituksellisesti ilman orkesterisyvennystä tarkoituksena estää Edis De Philippeä käyttämästä hallia oopperatuotantoihinsa ja siten ehkäisemään tuleva kilpailu oopperatuotannossa.

Ajan myötä tuli tavaksi, että Israelin Filharmonisen Orkesteri tuotti kerran vuodessa konserttiversioiden jostakin oopperasta parhaiden kansainvälisesti tunnettujen esiintyjien kanssa. Se oli myös ainoa tapa tutustua 20. vuosisadan suuriin oopperateoksiin kuten *Oedipus Rex* ja *Wozzeck*. 1970- ja 1980-luvuilla konsepti muuttui olennaisesti osittaisen lavastuksen suuntaan orkesterimontun puuttumisen vuoksi, ja jopa täyteen lavastukseen, jossa orkesteri oli sijoitettuna lavan alle, jossa sitä johdettiin ja jonne kuljettiin pianohissin kautta. Ollessaan auki pianohissi muodosti tietynlaisen montun. Näin yleisö sai nauttia **Daniel Barenboimin**, **Claude Abbaddon** ja **Zubin Mehtan** ensiluokkaisista täysin lavastetuista tuotannoista. Kuitenkin tällainen orkesterimonttu oli erittäin vaarallinen esiintyjille, ja sen käyttö loppui, kun arvostettu johtaja **Jean Pierre Ponnell** putosi siihen harjoittaessaan Carmenia salissa

Israelin Filharmonisen Orkesterin lisäksi on mainittava vuosittainen israelilainen festivaali, joka pyrki monien vuosien ajan tuottamaan enimmäkseen juutalaisten säveltäjien merkittäviä oopperaproduktioita. On mainittava ranskalaisen Darius Milhaudin säveltämän *David*-oopperan ensi-ilta Jerusalemissa vuonna 1956. Hän sävelsi tämän suurellisen, kolminäytöksisen oopperan Jerusalemin kaupungille. On muistettava myös **Arnold Schönbergin** harvinaisen *Moses ja Aaron* -oopperan tuotanto, jolla juhlittiin säveltäjän syntymästä kulunutta 100 vuotta 1973.

Samaan aikaan Edit de Philippe yllättäen kuoli. Kävi selväksi, että Even-Zoharin epätoivoisista yhtiön pelastusyrityksistä huolimatta ei ollut mahdollista kiinnittää siihen julkista rahoitusta. 1980-luvun alussa kävi myös ilmeiseksi, että oopperatalo suljettaisiin ja että luotaisiin toinen, paljon korkeammille standardeille perustettava oopperayhtiö.

Uusi israelilainen ooppera aloitti osana Tel Avivin kaupunginteatteria *Hakammeria*, ja sitä johti teatterin aikaisempi hallintojohtaja. Kului useita vuosia, ennen kuin uusi organisaatio aloitti itsenäisen toimintansa, ensin *Noga*-teatterissa Jaffassa, joka oli remontoitu uusia oopperatuotantoja varten, ja myöhemmin sen omassa *Esittävän taiteen asuinsijassa*. Tämä hieno heprealainen ilmaisu "Mishkan" = asuinsija, kantaa mukanaan raamatullista miellelyhtymää ennen temppeleä olleesta jumalanpalvelustilasta. Näissä tiloissa ooppera on sijainnut vuodesta 1994 lähtien.

Kasvettuaan ulos teatteritalosta uusi yhtiö orientoitui vahvasti modernin lavastuksen suuntaan. Kerta toisensa jälkeen käytettiin näyttämöohjaaja **David Aldenin** taitoja. Hänet tunnetaan epäortodoksisesta lähestymistavastaan lavastaa oopperoita. Vaikka häntä syytetään usein perinteen hylkäämisestä maassa, joka ei ole koskaan kokenut oopperan traditiota eksperimentalismin kustannuksella, on myönnettävä, että tämä tendenssi sopi yhteen ajan hengen mukaisen ja oopperatuotannoissa ympäri maailmaa vallinneen postmodernismin kanssa. Osaavasta israelilaisesta Rishonin orkesterista tuli sen kotiorkesteri, ja esitysten laatu kehittyi kansainvälisen standardin mukaiseksi. Meni jonkin aikaa, ennen kuin edeltäneestä tyhjiöstä saatiin luoduksi oopperataloperinne. Yhtiö on suosinut johdonmukaisesti kotimaista tuotantoa, nuoria laulajia varten luotuja työpajoja. Se tuki laulajaopintoja musiikkiakatemoissa sekä kasvatti paikallisia valmentajia, joista tuli kansainvälisesti tunnettuja oopperajohtajia. Tiivistetysti, maan koko ooppera-ala muuttui täydellisesti.

*Käännös englannista suomeksi:
Juha-Pekka Rissanen 14.11.2016*

STAND UP -KOOMIKKO DAVID KILIMNICK MAAILMAN HAUSKIN IHMINEN - LOPPUKILPAILUSSA SUOMESSA

Israelilainen David Kilimnick osallistui Suomessa järjestettyyn "Maailman hauskin ihminen" -kilpailuun ja piti vierailunsa aikana esityksen myös Helsingin juutalaisessa seurakunnassa.

Israelin edustajana kilpaili Suomessa 8.-10.12.2016 Levilä järjestetyssä "Maailman hauskin ihminen" -kilpailussa amerikkalaissyntyinen israelilainen **David Kilimnick**. Hän piti stand up -show'n Helsingin juutalaisessa seurakunnassa 4.12. Meno oli vapautunutta ja rentoa. Kahden vuoden välein järjestettävän kisan loppukilpailut ovat tänä vuonna Suomessa, koska viimeksi sen voitti suomalainen **Ismo Leikola**.

Vuonna 2014 tähän Hollywoodista lähtöisin olevaan ja **Jamie Masadan** "Laugh Factory" -komediaklubien kautta organisoimaan kilpailuun löytyi osallistujia 32 maasta – ja tänä vuonna jo 56 maasta. Finaaliin pääsi 20 kilpailijaa, Suomesta **Harri Soinila**.

David Kilimnickin juttujen aiheina olivat mm. arkielämän sattumukset Israelissa – kuten käyttäytyminen kauppojen kassoilla tai yleensä jonotuksessa, vahva äänen käyttö, englannin puhuminen vahvasti murtaen, bussimatkustaminen hengen uhalla erityisesti ovien sulkeutuessa ja avautuessa lähes sattumanvaraisesti tai vaikkapa uskonnollisten ja maallistuneiden juutalaisten keskinäiset väärinkäsitykset.

David Kilimnickin juttu rönkyli välillä myös Yhdysvaltoihin, erityisesti New Yorkiin, missä suuri juutalaisyhteisö elää monivivahteista ja rikasta elämää. Joidenkin juutalaisten ja myös kristillisten sionistien kokemukset – tai ainakin kuvaukset – Israelin-matkoilta ovat yliampuvan ihanteellisia ja tunteellisia. Niistä on mahdollista tehdä paljon komiikkaa, ja Kilimnick onnistui siinä hyvin.

Yksi aihepiiri oli uskonto, jota koomikko osasi käsitellä siten, ettei uskonnollinenkaan kuulija loukkaantunut. Juutalaisuuden kosher-säädöstö antaa mahdollisuuden mitä moninaisimpiin ironisointeihin. Koko esitys sisälsi paljon itseironiaa, jonka voi sanoa olevan yleensä juutalaisuudelle ominaista ja joka sinänsä on kaiken huumorin jalostunein muoto.

Koomikko onnistui pitämään yleisönsä huomion yllä herpaantumattomasti n. 1,5 tunnin ajan, ja itse kukin lähti näytöksestä kotiinsa hymy kasvoilla ja pallea naurusta väsyneenä.

Teksti ja kuva Juha-Pekka Rissanen

AAPELI SAARISALO – SUOMALAINEN ISRAELIN TYÖN URANUURTAJA

Tämän vuoden kesäkuussa tuli kuluneeksi 120 vuotta professori **Aapeli Saarisalon** syntymästä ja 30 vuotta hänen syntymästään. On siis syytä muistaa häntä ja hänen monipuolista elämäntyötään.

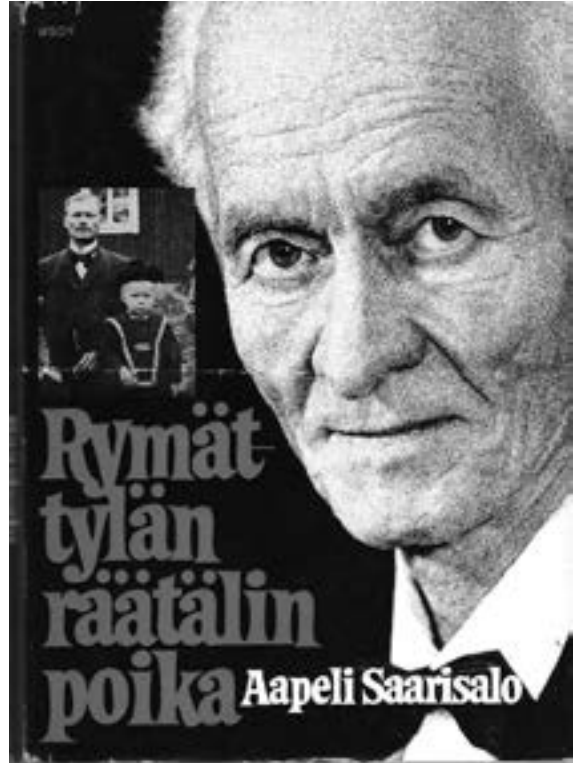
Aapeli Saarisalo syntyi Rymättylässä 22.6.1896 ja kuoli Bergvikin kartanossa 11.6.1986. Heikon kaksoslapsen henkiinjääminen oli kyseenalaista, sillä toinen kaksospojista kuoli heti ja Aapelille pidettiin hautaa avoimena. Jo lapsena hän oli tutustunut Raamatun maahan, kun hän luki Raamattua itsekseen ja isälleen. Nuorena häntä vaivasi tuberkuloosi, mutta parantolan sijaan hän tahtoi mennä Pyhään maahan. Hän saapui sinne vuonna 1920 ja parani ihmeellisesti ja palasi Suomeen. Itse hän sanoi tervehtyneensä raakaravinnon ja jalkapatikassa liikkumisen vuoksi. Hän omaksuikin askeettisen elämäntavan, johon kuului liikuntaa, kuten aamuvoimistelu, kävely, uiminen ja soutu sekä terveellinen ruokavaliio. Sipuli ja valkosipuli olivat hänelle erityisen mieluisia.

Hengellisten ja terveydellisten asioiden lisäksi Saarisalo oli kiinnostunut ihmisen henkisestä puolesta. Hän neuvoi niitä, jotka halusivat pysyä nuorekkaina: ”Tarkkaa silloin mitä ja miten ajattelet!” Siihen hän lisäsi: ”Pyrin nauttimaan Aapelina olemisen ilosta.”

Aapeli Saarisalo vihittiin papiksi vuonna 1918 ja vuonna 1924 hän matkusti vaimonsa **Maria Saarisalon** (os. Frang) kanssa tuolloiseen Palestiinaan ja aloitti Suomen Lähetysseuran työn siellä. Parin vuoden kuluttua hän siirtyi tutkimaan Raamatun maiden arkeologiaa ja väitteli teologian tohtoriksi vuonna 1927. Perheeseen syntyi poika **Sakari Kinneret** ja tytär **Sauramo**, joka kuoli nuorena. Saarisalo toimi Helsingin yliopiston itämaisten kielten professorina ja Raamatun maiden arkeologian dosenttina noin 30 vuotta.

Professori Saarisalo kohosi kansainvälisesti arvostetuksi Raamatun maiden arkeologiksi oluaan tunnettujen professorien **W.F. Albrightin** ja **A. Altin** opissa. Hän teki kaivauksia, joista hän kirjoitti tutkimusraportteja englanniksi ja saksaksi. Niistä hän julkaisi kansanomaisia kirjoja suomeksi. ”Saarisalon tieteellisessä tuotannossa hämmästyttää eniten sen monipuolisuus: siinä on arkeologiaa ja historiallista topografiaa, arameistiikkaa, arabistiikkaa ja assyriologiaa, kaikki yleensä pitkää kouliintumista vaativia aloja” (prof. **Heikki Palva**, Saarisalon assistentti).

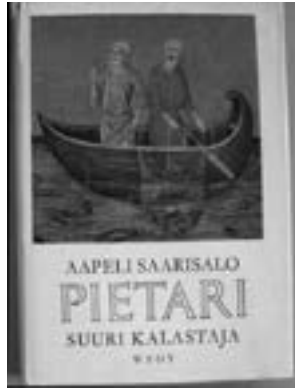
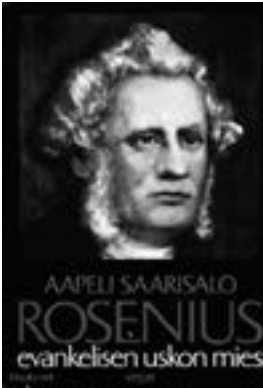
Väitöskirjan kansanomainen versio ”Galilean rauniomailta” vuodelta 1927 osoitti nöyrää tutkijanmieltä ja innostuk-

sen palavaa tulta, ilmaisivat kirja-arvostelijat. **Yrjö Luojola**, Saarisalon oppilas, toteaa että romanttinen kaukokaipuu ja rakkaus Galileaan vain syveni Saarisalossa vuosikymmenien kuluessa. Sinne hän tuli aina kuin kotiinsa.

Raamatun sanakirjan ensimmäinen painos ilmestyi 1936 ja useita painoksia sen jälkeen nykypäiviin asti. Se on ollut suurena apuna Raamatun tutkimisessa niin teologeille kuin maallikoillekin. Hänen laajaan kirjalliseen tuotantaansa kuuluu romaaneja, matkakertomuksia ja hengellisten johtajien elämäkertoja. Myös omaelämäkerrat ovat kiinnostavaa luettavaa ja tuovat esiin monipuolisesti lahjakkaan hengentien elämää ja elämäntilfilosofiaa.

Kielimiehenä hän antoi merkittävän panoksen myös suomenkieliseen raamatunkäännöstyöhön Uuden testamentin, Psalmien ja Jobin kirjan sanatarkalla, selityksin varustetulla käännöksellään. Teologiseen keskusteluun hän osallistui Vartija-lehden päätoimittajana, lehtiartikkeleilla, luennoilla ja vierailvana puhujana seurakunnissa ja järjes-

Aapeli Saarisalon julkaistujen teosten listalta löytyy lähes 60 nimikettä.

töjen juhlissa. Hänen puheensa oli nöyrää, kansanomaista ja huumorilla höystettyä.

Saarisalo rakasti niin Suomea kuin Israeliakin, missä hän nautti suurta arvostusta. Hän sai Tiberiaan kunniakansalaisen arvonimen. Hänen suhdettaan tähän maailmaan kuvaa hänen käyttämänsä nimimerkki "Muukalainen" ja suhdettaan tulevaan maailmaan nimimerkki "Toivioetkeläinen". Puheissaan hän usein muistutti kuulijoitaan Kristuksen paluusta, joka on lähellä. Siitä merkinä ovat hänen mukaansa Israel, maailmanlähetys ja yleinen luopumus. Tulevan Jumalan valtakunnan kaipaus näkyy siinä, että kaikessa, mitä hän kirjoitti, katse oli suuntautuneena Jerusalemiin.

Bergvikin kartanossa ja toimintakeskuksessa Saarisalo toteutti loppuelämänsä kutsumusta. Leskeksi jäänyt professori vieraili ensi kerran nykyiseen Saloon kuuluvassa Bergvikissä vuonna 1963. Tutustuttuaan sen emäntään ja Vapaan Evankeliumisäätiön perustajaan **Riitta Pätiälään** hän avioitui tämän kanssa vuonna 1966. Hän toimi säätiön puheenjohtajana, mutta merkittävimmän panoksen sen työlle hän antoi raamattukursseilla, joilla hän opetti Raamattua ja piti

esillä Israel-asiaa. Kielimiehenä hän toimi professori **Frank Laken** ja monen muun ulkomaisen vieraan tulkkina. Kliininen teologia ja **Viktor Franklin** kehittämä logoterapia esiteltiin suomalaisille Bergvikin seminaareissa.

Saarisalo eli viimeisen elinvuotensa Bergvikissä ja kuoli pari viikkoa ennen 90-vuotispäiväänsä. Hänet haudattiin syntymäpäivänään 22.6.1986 Bergvikin kartanon puistoon, minne puoliso Riitta haudattiin vuonna 2002 hänen rinnalleen. Vapaa Evankeliumisäätiö pitää yllä toimintakeskusta, jossa on monenlaista toimintaa ympäri vuoden (lisätietoja: www.bergvik.fi). Tervetuloa!

Saarisalon Uuden testamentin käännöstä on saatavissa Bergvikistä, samoin hänen elämätyötään kuvaavaa teosta Suuri työpäivä – Aapeli Saarisalo tutkijana, kirjailijana ja Herran tulemuksen erikoistuntijana (1997). Sen ovat kirjoittaneet Heikki Palva, Yrjö Luojola ja Riitta Pätiälä-Saarisalo.

Yrjö Rossi
pastori, TL

Vapaan Evankeliumisäätiön hallituksen jäsen

Toiviomatkojen matkat aurinkoiseen Israeliin

Lähdöt keväällä 2017:

24.2., 3.3., 10.3., 17.3., 24.3., 31.3., 7.4., 14.4., 21.4., 28.4.

Lähdöt syksyllä 2017:

1.9., 8.9., 4.10., 5.10., 13.10., 20.10., 27.10., 3.11., 10.11.

Annankatu 31 – 33 C, 00100 HELSINKI
(09) 5657170
helsinki@toiviomatkat.fi
www.toiviomatkat.fi

SIMON PERES IN MEMORIAM

Simon Peres 1923-2016. Kuva: Israelin ulkoministeriö.

Perustellusti voidaan sanoa, että itsenäisen Israelin ensimmäinen, raivaajasukupolvi on siirtynyt historian lehdille. Sen merkittävimpiin hahmoihin kuulunut vaikuttaja ja valtiomies **Simon Peres** kuoli 28.9.2016 Jerusalemissa 93-vuotiaana. Hänen mukanaan väistyi myös se sukupolvi, jonka juuret olivat syvällä Itä-Euroopan maaperässä.

Simon Peres oli Israelin valtion yhdeksäs presidentti. Näistä yhdeksästä viisi oli syntynyt Itä-Euroopassa, kolme heistä, Peres mukaan lukien, nykyisen Valko-Venäjän alueella ja kaksi nykyisen Ukrainan alueella. Muista neljästä presidentistä kaksi, **Jitshak Navon** ja **Ezer Weizmann** olivat syntyneet Israelissa, kun taas **Moshe Katzav** oli kotoisin Iranista ja **Chaim Herzog** Irlannista. Nykyinen presidentti **Reuben Rivlin** on syntynyt Jerusalemissa. Kuitenkaan vielä yksikään presidentti ei ole syntynyt itsenäisessä Israelissa.

Poliittinen tie alkoi Ben-Gurionin suojissa

Simon Peres syntyi 2.8.1923 Wiszniewissä, silloisessa Puolassa, nykyisen Valko-Venäjän alueella. Peres itse kertoo

kasvaneensa enemmänkin isoisänsä luona, joka oli rabbi. Peresin isä muutti Palestiinaan vuonna 1932, ja perhe seurasi perässä kaksi vuotta myöhemmin. Kaikki ne perheenjäsenet, jotka jäivät suvun kotiseudulle, kuolivat juutalaisvainoissa toisen maailmansodan aikana.

Simon Peres kasvoi Tel Avivissa ja kävi Ben Shemenin maatalouskorkeakoulua. Hän vietti useita vuosia Kibbutz Gevassa ja Kibbutz Alumotissa, jota hän oli myös perustamassa. Hän liittyi 20-vuotiaana sionistisen työväen nuorisoliikkeen jäseneksi ja osoitti heti hyviä organisointikykyään, minkä vuoksi hänet äänestettiin liikkeen sihteeriksi vuonna 1943. Samalla silloinen pääministeri **David Ben-Gurion** kiinnitti huomiota tähän nuorukaiseen ja otti hänet mukaan puolueensa sihteeristöön. Peresin kyvyt organisoida tulivat näkyviin silloinkin, kun Ben-Gurion määräsi tämän Haganan, Israelin puolustusvoimien edeltäjän henkilöstöstä ja asehankinnoista vastaavaksi.

Israelin itsenäisyssodan aikana ja sen jälkeen hän palveli merivoimien päällikkönä. Vuonna 1952 hän aloitti työskentelyn Israelin puolustusministeriössä ja vuotta myöhemmin hänet nimitettiin sen pääjohtajaksi.

Simon Peresin ura lähti nousuun, kun Israelin ensimmäinen pääministeri David Ben-Gurion otti hänet hoiviinsa. Kuvassa taustalla myös Moshe Dayan. Kuva: Israelin ulkoministeriö.

Simon Peres oli mukana myös Jom Kippur -sodan jälkeen, kun Israel ja Egypti neuvottelivat rauhasta. Kuvassa Golda Meir (vas.), Egyptin presidentti Anwar Sadat sekä Simon Peres. Kuva: Israelin ulkoministeriö.

Simon Peres ja Jitzhak Rabin olivat puoluetovereita, aktiivisia pyrkimään rauhaan palestiinalaisten kanssa – mutta samalla myös kiistakumppaneita ja kilpailijoita samassa puolueessa. Kuva: Israelin ulkoministeriö.

Tultuaan varsin nuorena, 29-vuotiaana maansa puolustusministeriön johtoon hän ryhtyi toimimaan sekä maansa aseistuksen vahvistamiseksi että rakentamaan strategisia yhteyksiä muihin maihin. Ensimmäinen vahva side syntyi Ranskan kanssa. Tuloksena tästä olivat sekä merkittävät hävittäjähankinnat että Dimonan atomitutkimuskeskuksen rakentaminen, molemmat Ranskan hallituksen tuella. Peres oli myös se henkilö, joka lähetettiin salaisiin neuvotteluihin, kun Israel lähti mukaan Suezin operaatioon vuonna 1956. Koko 1950-luvun ajan Israelin ja Ranskan välit olivat erittäin tiiviit, ja siitä suuri ansio lankeaa juuri Simon Peresille.

Maan pitkäaikaisin parlamentaarikko

Shimon Peres äänestettiin Israelin parlamenttiin Knessetiin ensimmäisen kerran vuonna 1959, ja hän palveli kansanedustajana lyhyttä kolmen kuukauden jaksoa vuonna 2006 lukuun ottamatta aina vuoteen 2007 asti, jolloin hänet nimitettiin maan presidentiksi.

Peresillä oli lukuisia rooleja Israelin politiikassa. Hän toimi ministerinä 12 eri hallituksessa, ensimmäisen kerran varapuolustusministerinä vuosina 1956-65. Vuonna 1969 hänet nimitettiin kotoutumisministeriksi, 1970-74 hän palveli liikenne- ja viestintäministerinä ja vuoden 1974 tiedotusministerinä. Vuoden 1973 Jom Kippur -sodan jälkeen Peres toimi kolmen vuoden ajan Israelin puolustusministerinä vuosina 1974-77, jälleen kerran tärkeässä asemassa Israelin turvallisuusasioissa vahvistaen maan puolustusvoimia ja ollen mukana neuvotteluissa jotka johtivat vuoden 1975 myönnytyssopimukseen Egyptin kanssa. Hän oli vuoden 1976 Entebben pelastusoperaation takana, ja suunnitteli "Hyvä aita"-konseptin joka edisti hyviä suhteita Etelä-Libanonin alueen asukkaiden kanssa.

Vaikka Simon Peres toimi lukuisissa merkittävässä poliittisissa, puolustuspoliittisissa ja yhteiskuntaa merkittävällä tavalla rakentavissa tehtävissä, hänen uransa yllä kuitenkin aina viipyi jonkinlainen pilvi, tai harso, joka esti häntä nousemasta aivan kirkkaasti koko kansan rakastamaksi. Tästä ovat selkeimpinä esimerkkeinä hänen toimensa toisaalta puolueensa puheenjohtajana ja toisaalta maan pääministerinä.

Peresin tehtävät Israelin pääministerinä ovat sisältäneet kaikki hieman erikoisia piirteitä. Ensimmäisen kerran hän toimi muutaman kuukauden virkaa tekevänä pääministerinä **Jitzhak Rabinin** erottua pääministerin tehtävistä vuonna 1977. Rabin joutui antamaan tilaa Peresille, koska hänen puolionsa ulkomailla olleet pankkitilit synnyttivät valtavan vastalauseiden myrskyn. Takana oli kuitenkin Rabinin ja Peresin oikeastaan koko poliittisen uran ajan näkynyt keskinäinen mittelö. Peres oli vuonna 1974 hävinnyt pääministeri-

taistelun Rabinille. Tuona myrskyisänä vuonna 1977, kun Peres oli ensin ottanut hoitaakseen vt. pääministerin tehtävät, hän myös johti puolueen vaaleihin, mutta kärsi vaaleissa tappion vahvaan nousuun päässeelle **Menachem Beginin** johtamalle Likud-puolueelle.

Huolimatta vaalitappiosta Peres kuitenkin säilytti puoluejohtajuutensa ja hoiti tehtävää aina vuoteen 1992 asti. Tänä aikana hänet valittiin myös sosiaalidemokraattisten puolueiden kansainvälisen yhteistyöjärjestön, Sosialistisen internationaalien varapuheenjohtajaksi.

Ensimmäinen varsinainen pääministerikausi Shimon Peresillä oli vuosina 1984-86. Takana oli tiukka vaalitaisto, jonka tuloksena työväenpuolue sai enemmän edustajia kuin koskaan, mutta ei kyennyt muodostamaan hallitusta. Lopulta päädyttiin erikoiseen hallitusratkaisuun. Hallitukseen tuli mukaan oikeistolainen Likud, ja ministeripestit jaettiin niin, että Peres toimi pääministerinä hallituskauden ensimmäiset kaksi vuotta, ja Likudin johtaja **Jitzhak Samir** seuraavat kaksi vuotta. Hallituskauden viimeiset kaksi vuotta Peres toimi varapääministerinä ja ulkoministerinä.

Shimon Peresin toinen varsinainen pääministerikausi alkoi Jitzhak Rabinin salamurhan jälkeen 4.11.1995. Hän toimi tässä tehtävässä hallituskauden loppuun seitsemän kuukauden ajan, toukokuun 1996 vaaleihin asti. Huolimatta Rabinin murhan aikaansaamasta nosteesta Peres ei puolueineen menestynyt vaaleissa, vaan vallan sai nykyinen pääministeri **Benjamin Netanjahu**.

Seuraavassa hallituksessa Peres toimi vuosina 1988-1990 varapääministerinä ja valtiovarainministerinä. Maan taloustilanteen kohentamisen ohella hän oli tärkeässä asemassa Israelin joukkojen vetäytymisessä Libanonista ja turvavyöhykkeen muodostamisessa Etelä-Libanoniin. Uudelleen muodostetun työväenpuolueen vaalivoiton jälkeen 1992 Peres nimitettiin ulkoministeriksi, missä tehtävässä hän palveli aina Rabinin murhaan asti 1995. Peres toimi alueellisen yhteistyön ministerinä **Ehud Barakin** johtamassa hallituksessa vuosina 1999-2001, ja vuonna 2001 hänet nimitettiin varapääministeriksi ja ulkoministeriksi **Ariel Sharonin** johtamaan hallitukseen. Tässä tehtävässä hän toimi kaksi vuotta, kunnes työväenpuolue lähti hallituksesta.

Peres valittiin puolueensa puheenjohtajaksi vuonna 2005. Viimeinen hallitus, jossa Peres oli mukana, oli Ariel Sharonin perustaman Kadiman johtama, ja siinä Peres toimi sekä varapääministerinä että Negevin ja Galilean alueiden ministerinä vuosina 2006-2007.

Yksi osoitus siitä, että huolimatta ainutlaatuisen pitkästä poliittisesta urasta Simon Peres ei näyttänyt saavuttavan suuren enemmistön suosiota, oli hänen kärsimänsä tappio vuoden 2001 presidentinvaaleissa. Vaikka valinnan Israelissa tekeekin Knesset, valinta heijastelee kuitenkin valitun hen-

Simon Peresin unelma kuolemaansa asti oli päästä rauhaan Israelin naapureiden kanssa. Yksi osa unelmaa toteutui, kun Israel ja Jordania solmivat rauhan vuonna 1994. Kuvassa Peres Jordanian kuningas Husseinin kanssa. Kuva: Israelin suurlähetystö.

Maailman toiveet Lähi-idän rauhasta olivat korkealla, kun Israel ja palestiinalaiset allekirjoittivat ns. Oslon sopimuksen Washingtonissa 1994. Simon Peresin kanssa sopimuksen allekirjoittivat Jitzhak Rabin ja Jasser Arafat. Tilaisuuden "isäntänä" toimi Yhdysvaltain presidentti Bill Clinton. Kuva: Internet.

kilön saamaa suosiota ja arvostusta. Tässä ensimmäisessä yrityksessä Peres hävisi vastaehdokkaalle **Moshe Katzaville**, joka oli pääpuolue Likudin ehdokas.

Mutta 13.6.2007 Simon Peres valittiin Israelin yhdeksänneksi presidentiksi Kadima-puolueen ehdokkaana. Hän sai ensimmäisellä kierroksella 58 äntä kaikkiaan 120 äänestä. Toinen kierros toi sitten 85 äänellä selkeän valinnan. Tuona samana päivänä Peres erosi Knessetin jäsenyydestä, jonka jäsen hän oli ollut yhtä kolmen kuukauden jaksoa lukuun ottamatta vuodesta 1959 asti, kauemmin kuin yksikään toinen israelilainen.

Haukka vai kyyhkynen

Simon Peresin ura on ollut vertaansa vailla. Tuon uran sisältämiä jännitteitä kuvaa hyvin amerikkalaisen Washington Post -lehden toimittajan **Robin Schulmanin** muistosanoissa ajatus: "Hän eli niin kuin hänen maansakin, taistellen löytääseen tasapainon turvallisuuden ja rauhan välillä".

Peresiä kutsuttiin usein näkemyksiltään haukaksi, kovan linjan mieheksi. Tälle näkemykselle löytyi toki perusteita hänen pitkällä urallaan. Ura alkoi puolustushallinnon piiristä, ja siihen kuului alkuvuosina jopa merivoimien johtajuus, vaikka hän ei ollut koulutukseltaan upseeri. Hän oli aktiivinen hankkimaan aseita ja ydinvoimaa Ranskalta. Peres oli myös aktiivinen Israelin oman puolustus- ja ilmailuteollisuuden luomisessa. Hän tuki myös Länsirannan asutustoimintaa 1970-luvulla. Vuoden 1973 Jom Kippur -sodan jälkeen Peres toimi kolmen vuoden ajan Israelin puolustusministerinä, ja jälleen kerran oli tärkeässä asemassa Israelin turvallisuusasioissa vahvistaen maan puolustusvoimia. Hän oli myös vuonna 1976 toteutetun Entebbe-operaation takana. Pääministerinä ollessaan hän aloitti huhtikuussa vuonna 1996 "Vihan hedelmät" -operaation Hizbollahin iskettyä raketeilla Israeliin. Viime hallitusvuosinaan hän oli myös mukana tunnetun haukan Ariel Sharonin johtamassa hallituksessa, joskin juuri tuo hallitus teki päätöksen luovuttaa koko Gazan alue palestiinalaisille.

Enemmän kuin tiukan linjan haukka Simon Peres oli kuitenkin mies, joka etsi rauhaa ja sovintoa Israelin ja palestiinalaisten välillä. Jom Kippur -sodan jälkeen hän oli aktiivinen toimimaan Israelin ja Egyptin välisten suhteiden normalisoimisessa. Tämä työ tuottikin tulosta, kun maiden välille solmittiin rauha vuonna 1975. Vuonna 1976 Peres kehitti Israelin ja Libanonin välille "Hyvä aita" -konseptin, joka salli etelä-libanonilaisten käydä töissä Israelissa.

Merkittävin ansio Simon Peresillä oli ns. Oslon sopimuksen onnistumisessa. Itse prosessi alkoi vuonna 1992 ja se johti Israelin ja palestiinalaisten välisen sopimuksen synty-miseen syyskuussa 1993. Tämän ansiosta Peresille sekä Rabinille ja **Jasser Arafatille** myönnettiin Nobelin rauhanpalkinto vuonna 1994. Jatkoneuvottelut palestiinalaisten kanssa johtivat Israelin vetäytymiseen Gazasta ja alueista Juudeaa ja Samariaa, sekä rajoitetun palestiinalaisten autonomian perustamiseen. Lokakuussa 1994 allekirjoitettiin rauhansopimus Israelin ja Jordanian välillä. Peres jatkoi suhteiden rakentamista muiden arabimaiden kanssa Pohjois-Afrikan ja Persianlahden alueilla. Tämä oli osa hänen visiotaan uudesta Lähi-Idästä.

Elämä oli muutakin kuin politiikkaa

Simon Peresiä pidetään yhtenä Israelin teknologiasektorin perustajista. 1950-luvulla hän loi yhteydet Ranskaan ja sai sitä kautta solmittua sopimuksen ranskalaisen ydinteknologian kanssa vuonna 1954. Syntyi Dimonan ydintutkimuskeskus. 1980-luvulla hän oli mukana luomassa perustaa israelilaiselle start up -taloudelle. Viimeisinä vuosinaan hän oli sekä kiinnostunut että valmis toimimaan nanoteknologian ja aivotutkimuksen tukijana. Nyt kuluvan vuoden aikana hän ehti vielä olla mukana perustamassa Israelin innovaatiokeskusta Jaffan arabikaupunkiin. Keskuksen rakennuksen peruskiven muuraustilaisuudessa 21.7.2016 hän sanoi: "Me tulemme osoittamaan, että innovaatioilla ei ole rajoja eikä esteitä. Innovaatiot mahdollistavat dialogin kansojen ja ihmisten kesken. Se mahdollistaa kaikkien nuorten ihmisten, niin juutalaisten, muslimien kuin kristittyjenkin, sitoutua yhteen tieteen ja teknologian alalla".

Simon Peres julkaisi useita kirjoja ja kirjoitti koko elämänsä aikana runoja ja lauluja. Ensimmäinen laulu syntyi jo hänen ollessaan kahdeksanvuotias. Hänen laulujaan on esittänyt meille suomalaisillekin tuttu **Andrea Bocelli**. Presidentti-vuosinaan Simon Peres innostui sosiaalisesta mediasta. Häntä kutsuttiinkin "Israelin ensimmäiseksi some-presidentiksi". Hän saattoi laittaa jopa humoristisia videoita YouTubeen.

Simon Peres tunnettiin innokkaana uusien innovaatioiden edistäjänä. Hänen unelmansa oli koko Lähi-idän kattava talousalue, joka voisi kilpailla muiden alueiden kanssa. Ehkä maailma voisi näyttää paremmalta näiden 3d-lasien kautta. Kuva: Courtesy.

Simon Peres Suomessa

Simon Peres vieraili Suomessa vuonna 1993. Hän esitelmöi Lähi-idän teemoista Paasikivi-seuran kokouksessa Helsingissä, Kalastajatorpalla. Hän antoi Israelin ja palestiinalaisten välisestä mahdollisesta sopimuksesta erittäin positiivisia lausuntoja kertomatta tietenkään mitään Oslon neuvotteluista. Suomalaiset journalistit laittoivat nämä lausunnot jälleen kerran hurskaiden toiveiden tiliin, ja tiesivät kertoa, etteivät tällaiset puheet ole ennenkään mihinkään johtaneet. Yllätys olikin melkoinen, kun kävi ilmi, että Oslossa on päästy sopimukseen, joka johti sitten Israelin ja palestiinalaisten väliseen sopimukseen. Ikävää vain, että tuon sopimuksen tulokset ovat murentuneet pala palalta, ja jäljellä on taas kerran vain niitä hurskaita toiveita.

*Kirjoittaja Simon Peresin haudalla lokakuussa 2016.
Kuva: Maija Nyman.*

Hannu Nyman

Saimme marraskuun lopussa seurata Israelissa vallinneen kuivuuden johdosta syttyneiden maastopalojen etenemistä ja ankaraa työtä niiden sammuttamiseksi. Osa näistä paloista todettiin tahallaan sytytetyiksi. Maassa vallinnut kuivuus on aina koko maata koskettava asia, aina uutissivustojen piirroksia myöten. Tässä uutissivusto Arutz Shevan sivuilta löytynyt, paljon puhuva kuva, jossa juutalaisuuden perinne ja kuivuuden keskellä eläminen ovat löytäneet toisensa.

JERUSALEMIN TEMPELIVUORI PUHUTTAA

Porvoon Suomi-Israel-yhdistys järjestää **pe 16.12. klo 18.00 temppeleihin ja Temppeleivoreen liittyvän luentotilaisuuden** joulun kynnyksellä. **Kokoonnumme Café Ankaretissa (ruotsalainen seurakuntakoti), osoite: Runeberginkatu 24, Porvoo.**

Tervetuloa kuuntelemaan TM Mia Anderssén-Löf esitelmää, jossa hän kertoo Temppeleivoreesta ja tutkimansa Temppeleli-instituutin toiminnasta. Esitys on ruotsiksi, mutta tulkataan suomeksi. Samalla valotetaan hanukka-juhlan merkitystä ja UNESCO:n Temppeleivoreen liittyvää äänestystä. Tilaisuus on kaksikielinen.

Tilaisuus on avoin ja ilmainen yleisötilaisuus. Glögitarjoilu.

ESPOON UUSI SUOMI-ISRAEL YHDISTYS PANOSTAA TEKNOLOGIAYHTEISTYÖHÖN JA NUORIIN

Espoon valtuustotalolla 28.11. perustettu Espoon Suomi–Israel-yhdistys haluaa tulla keskeiseksi sillanrakentajaksi Suomen ja Israelin välillä erityisesti teknologian, tieteen ja liiketoiminnan alueilla.

Israelin Suomen suurlähettiläs Segev-Steinberg vieraili Suomi-Israel-yhdistysten liiton uuden, vasta perustetun Espoon osaston perustamiskokouksessa. Kuvassa liiton puheenjohtaja Juha-Pekka Rissanen (vas.), suurlähettiläs Segev-Steinberg, uuden yhdistyksen puheenjohtaja Risto Huvila sekä uuden yhdistyksen hallitukseen valitut kansanedustajat Antero Laukkanen ja Simon Elo.

Paikalle oli saapunut reilu 30 Israelin ystävää ja perustamiskokousta isännöi uuden yhdistyksen puuhamies, lokakuussa Suomi–Israel-Yhdistysten Liiton varapuheenjohtajaksi valittu, Espoon Kivenlähdessä asuva **Risto Huvila**.

Kokousta kunnioittivat läsnäolollaan tervehdysten tuonut Israelin Suomen-suurlähettiläs **Dov Segev-Steinberg** sekä espoolaiset kansanedustajat **Antero Laukkanen** ja **Simon Elo**, jotka molemmat tulivat valituiksi uuden yhdistyksen hallitukseen. Mukana oli myös Suomi–Israel-Yhdistysten Liiton puheenjohtaja **Juha-Pekka Rissanen**, joka esitteli

avauspuheessaan liiton toimintaa ja toivotti Espoon tervetulleeksi liiton jäsenyhdistysten joukkoon.

– Espoosta tulee liiton kahdestoista jäsenyhdistys muutama vuosi sitten perustetun Porvoon jälkeen, ja on hienoa, että se saadaan vihdoin perustetuksi, noin 30 vuotta Vantaan yhdistyksen perustamisen jälkeen, Rissanen sanoi.

Elokuussa Suomeen saapunut suurlähettiläs Segev-Steinberg oli ilahtunut paikalle saapuneiden Israelin-ystävien suuresta määrästä ja kertoi ensimmäisen virkatehtävänsä olleen juuri Espoossa:

- Otaniemessä pidettiin elokuussa Start Tel Aviv -teknologiatapahtumaan liittynyt startup-yritysten kilpailu, joka antoi hienon läpileikkauksen suomalaisten aloittavien teknologiayhtiöiden innovatiivisuudesta. Suomella ja Israelilla on paljon yhteistä – ei vain lippujemme väreissä – vaan erityisesti johtavina teknologiamaina, ja uskon, että Espoolla on luontainen rooli tässä asiassa.

-Toivotan Espoon uudelle Israel-yhdistykselle ja sen hallitukselle onnea ja menestystä, ja annamme suurlähetystön puolelta sille kaiken mahdollisen tuen, suurlähettiläs päätti puheensa.

Paras tapa tukea Israelia on matkustaa sinne

Espoossa kahdeksan vuotta asuneelle kansanedustajalle ja kaupunginvaltuutetulle Simon Elolle Israel on tullut tutuksi viimeisen 20 vuoden aikana:

- Olen käynyt Israelissa kolmetoista kertaa, ja tällä kertaa se ei ole epäonnen, vaan onnen luku. Perheeni on vanhempieni häämatkasta lähtien viettänyt Pyhällä maalla onnellisia hetkiä. Siskoni on asunut Israelissa kohta 20 vuotta ja hänen kaksoiskansalaisuutensa vuoksi se mitä Israelissa ja Lähi-idässä tapahtuu ei ole minulle kaukaista ja tuntematonta, vaan läheistä ja rakasta. Paras tapa tukea Israelia onkin matkustaa sinne.

Elo painotti kuinka tärkeätä on seistä ja toimia Israelin rinnalla myös politiikkona:

- Suomessa minut tunnetaan Israelin ystävänä, mikä on nykyään valitettavan harvinaista politiikassa. Pohjoismaissa perinteinen vasemmisto on unohtanut kibbutsit ja Israelin työväenpuolueen. Perinteinen oikeisto laskelmoi eikä usein uskalla antaa selkeää tukea Lähi-idän ainoalle demokratialle ja vapaalle markkinatalousmaalle.

- Onneksi Suomessa on useita ihmisiä, kuten kollegani Antero Laukkanen, jotka uskaltavat nousta ja puolustaa totuutta. Silloin ei ole väliä sillä, onko Suomessa hallituksessa vai oppositiossa.

- Israel on länsimaille luonnollinen liittolainen Lähi-idässä, ja toimii alueella mallina demokratiasta. Euroopassa jää usein huomiotta, että Israel on ollut syrjityille ja vainotuille kristityille ainoa turvapaikka Lähi-idässä. Juutalaisia muuttaa yhä enemmän Euroopasta Israeliin pakoon vainoa. Esimerkiksi Ruotsissa Malmön ja Göteborgin tilanne osoittaa, että antisemitismi on yhä ongelma vanhalla mantereella.

- Vaarana on, että Israel-ystävyydestä tulee vain kristittyjen tai juutalaisten asia. Juuri siksi Espoon Suomi-Israel-yhdistyksen perustaminen on niin tärkeää. Suomen toiseksi suurin kaupunki ja merkittävin teknologiakaupunki tarvitsee Israel-ystävyyshdistyksen. Toiminnassa on erilaisista tausta-

toista tulevia ihmisiä ja näin osoitetaan, että Israel-ystävyyttä ei katso taustaa, vaan omaa kiinnostusta ja ymmärrystä. Uskon, että yhä useampi espoolainen yritys ymmärtää ne mahdollisuudet, jotka Israelin vireä talous tarjoaa, Elo sanoi.

Espoosta Suomen Israel-ystävällisin kaupunki

Espoolainen kansanedustaja ja kaupunginvaltuutettu, sosiaalineuvos Antero Laukkanen kertoi olleensa noin kymmenen vuotta sitten ensimmäisen kerran Israelissa yhdessä vaimonsa kanssa.

- Kun ajoimme bussilla lentokentältä kohti Jerusalemia, vaimoni painoi avoimen Raamattunsa bussin ikkunaan ja kun kysyin, mitä ihmettä hän on tekemässä hän vastasi: "Tämä kirja on tullut kotiin, näytän sille paikkoja."

Laukkanen kertoi saaneensa tammikuussa eräässä Israel-tapahtumassa ajatuksen siitä, että Espoosta pitää tehdä Suomen Israel-ystävällisin kaupunki, ja laittaneensa jo kokouspaikalta tekstiviestin Espoon kaupunginjohtajalle, joka saman tien vastasi viestiin pitäen ideaa hyvänä. Laukkanen kertoikin tyytyväisenä, että kaupunginjohtaja teki loka-kuussa matkan Israeliin ja oli siellä tutustumassa sikäläisiin yliopistoihin ja teknologiakeskuksiin espoolaisen virkamiesdelegaation kanssa.

Laukkanen luetteli puheessaan pitkän listan israelilaisia teknologiainnovaatioita ja ihmetteli, kuinka tietokoneemme, kännykkämme ja yhteiskuntamme toimisivat ilman Israelissa kehitettyjä teknologioita, kuten esimerkiksi USB-muisteja.

- Israelilla on niin paljon annettavaa Suomelle – ja päinvastoin. Olen innolla mukana rakentamassa Espoosta ja Suomesta todellista Israelin ystävää ja on hienoa saada olla mukana perustamassa tänne Suomi-Israel-yhdistystä, Laukkanen linjasi.

Teknologia ja bisnes mahdollistavat nuorten mukaantulon

Espoon Suomi-Israel-yhdistyksen puuhamies, itsekin Otaniemen teknologiayhteisössä vuosia toiminut Risto Huvila linjasi avauspuheessaan teknologia- ja yritysysteistyön mahdollisuuksia:

- Espoon paikallisyhdistyksellä on erityinen mahdollisuus rakentaa siltoja Israeliin nimenomaan tieteen, teknologian ja bisneksen suunnalla, koska niin Espoo kuin erityisesti Israel ovat maailmanluokan toimijoita näillä alueilla. Espoolaiset yritykset, tutkimuslaitokset ja Aalto Yliopisto voisivat hyötyä suuresti yhteistyöstä israelilaisten kumppanien kanssa.

Espoon Suomi-Israel –yhdistyksen ensimmäinen hallitus: Jarmo Kalliola (vas.), Antero Laukkanen, Sam Weintraub, Risto Huvila, Ella-Roosa Tenhunen, Peter Fagerlund, Simon Elo, Ari Huczkowski.

Yrityskauppa-asiantuntijana toimiva ja Israelin valtion syntyhistoriasta luennoiva ja parhaillaan presidentti Trumanin siihen liittyvästä roolista kirjaa kirjoittava Huvila kertoi jo vuosien ajan havainneensa, että hän on usein Israel-tilaisuuksien nuorimpia, vaikkakin on jo yli viidenkymmenen, ja peräänkuulutti Israel-ystävyyden sukupolvenvaihdosta:

- Teknologian ja bisneksen kautta voimme saada myös opiskelijoita ja nuorempia sukupolvia kiinnostumaan enemmän Israelista ja sen tarjoamista mahdollisuuksista, ja sitä kautta vaikuttaa pikkuhiljaa koko yhteiskunnan mielipiteeseen.

Tukea Israelin metsäpaloille

Perustamiskokouksessa puhunut Israelin kansallisrahaston Suomen osaston Keren Kajemet Finland ry:n varapuheenjohtaja **Iakov Dondych** valotti Israelin metsäpaloja ja niiden vahinkoja:

- Israelissa riehuneet metsäpalot ovat tuhonneet metsää noin 1100 hehtaarin alueelta ja noin 500 kotia on tuhoutunut. Ihimillisten tragedioiden lisäksi uusien puiden kasvattaminen on suuri haaste ja kestää noin 30 vuotta, joten Keren Kajemetilla on suuri työ edessä.

Dondych haastoi espoolaisia mukaan tukemaan metsän itutusta ja kokouksessa kerättiin lahja Keren Kajemetille.

Hallitukseen vahva yhteiskunnallinen ja yrityselämän painotus

Nyt perustetun Espoon paikallisyhdistyksen aktiivinen toimialue on Espoo ja Länsi-Uusimaa ja sen hallitukseen valittiin seuraavat henkilöt:

Puheenjohtaja: Risto Huvila – yrityskauppa-asiantuntija, Israel-luennoitsija ja kirjailija

Jäsenet: Simon Elo – kansanedustaja, kaupunginvaltuutettu

Peter Fagerholm – toimitusjohtaja, Friends & Brgrs

Ari Huczkowski - COO/Chief Innovation Evangelist,

Espoo Innovation Garden

Jarmo Kalliola – sijoittaja, hallitusammattilainen

Antero Laukkanen – kansanedustaja, kaupunginvaltuutettu

Ella-Roosa Tenhunen – MA in Public Policy,

Conflict Resolution and Mediation, Tel Aviv University

Sam Weintraub – teknologia/yrityskonsultti

Kansanedustaja, kaupunginvaltuutettu, sosiaalineuvos Antero Laukkaselle myönnettiin 6.12. Espoo-mitali tunnustuksena kaupungin hyväksi tehdystä pitkäaikaisesta työstä. Jeditud onnittelee.

Teksti ja kuvat: Risto Huvila

SUOMI-ISRAEL YHDISTYSTEN LIITON MATKA ISRAELIIN 5.-13.10.2016

Syksyllä Israeliin tehty matka tarjosi mahdollisuuden nähdä hyvin ja kauas, kuten tässä Karmel-vuorelta avautuvan maailman Harmagedonin laaksoon.

Jo vuoden 2015 lopulla päätettiin järjestää Suomi-Israel Yhdistysten Liiton matka Israeliin. Ajankohdaksi järjestyi 5.-13.10.2016. Ryhmän kokoon saaminen ei ollut yksinkertaista, mutta lopulta lähtijöitä eri puolilta Suomea oli 20 henkilöä matkanvetäjän lisäksi.

Lennot hoidettiin Finnairin suorilla yhteyksillä, molempiin suuntiin yölentoina. Israeliin mentyämme ensimmäisen yön loppuajaksi majoitus oli varattu lähelle Ben Gurionin lentokenttää, joten ehdimme nukkua muutaman tunnin ennen ensimmäisen päivän ohjelmaa. Pitkin matkaa kävimme useissa sellaisissa paikoissa, joissa allekirjoittanut on aiemmin työskennellyt.

Matkan ensimmäisenä kohteena tutustuimme Tel Aviviin lähinnä bussin ikkunasta kaupunkia katsellen. Kävimme luterilaisessa Immanuel-kirkossa, joka sijaitsee lähellä Tel Avivin ”vanhaa kaupunkia” Jaffoa.

Matka suuntautui pian kuitenkin kohti pohjoista pitkin Välimeren rannikkoa. Haifassa kävimme Ebenezer-vanhainkodissa, ja nousimme sieltä Karmel-vuorelle ihailemaan maisemaa profeetta Elian uhripaikalta Jisreelin laaksoon päin.

Sään ollessa varsin kirkas erottui maisema lähes Israelin pohjoisrajalle asti, ja aivan kuin taivaanrannassa olisi näkynyt vahva savupilvi. Joku arveli sen olevan Aleppon pommitusten seurausta. Illaksi ehdimme Tiberiaaseen, missä majoituimme kolme yötä.

Tiberiaasta käsin ajelimme vuorisaarnan vuorelle ja korkealla vuorella sijaitsevaan Safediin, missä kuljimme pitkin taitelijakujaa ja kävimme rabbi **Josef Karon** synagogassa. Paikka on saanut nimensä *Shulchan Aruch* -kirjan (”Kattettu pöytä”, v. 1563) kokoajan mukaan. Kyseessä on hepreaksi kirjoitettu kirja, joka on laajin juutalaisesta laista koottu yleisesitys juutalaista uskonharjoitusta varten. Laskeuduimme seuraavaksi Gennesaret-järven rannalle vierailen Kapernaumissa ja sillä paikalla, jolla perimätiedon mukaan Jeesus kohtasi oppilaansa ylösnousemuksen jälkeen (Mensa Christi).

Seuraavana päivänä ohjelmassa oli Nasaret, ja siellä Marian ilmestyskirkko sekä alassyöksemisen vuori. Viimeksi mainitulta paikalta ihailimme maisemaa samaan Jisreelin laaksoon, jonka olimme nähneet aikaisemmin Karmel-vuoristos-

Ryhmä katseli Jerusalemiä samoilta sijoilta, joilta sotapäällikkö Titus aikanaan.

Ryhmäkuvaa on aina välttämätön. Tässä ollaan Kapernaumin synagogassa.

Vaikka maisemat kiinnostavat, välillä on huolehdittava myös ruumiin ravitsemisesta.

ta käsin. Toinen pääkohteemme oli *Sachne* (arab. ”kuuma” tasalämpöisen veden mukaan tai Gan HaShlosa, ”Kolmen puutarha”, kolmen juutalaisen pioneerin muistolle, jotka kuolivat tässä paikassa v. 1938) luonnonkaunis, paratiisimainen vesipuisto, jonka halki virtaa puhdasvetinen, Gilboan vuoren juurelta lähtevä joki. Illalla hotellissamme muusikot **Ester** ja **Jakov Horesh** järjestivät meille minikonsertin.

Seuraavana päivänä nousimme monivaiheista reittiä Jerikon, Johannes Kastajan kastepaikan ja Kuolleen meren kautta Jerusalemiin, missä illalla osallistuimme Jerusalemin teatterin Henry Crown -salissa Israelin filharmonikkojen korkeatasoiseen konserttiin, jonka ohjelmisto koostui juutalaissäveltäjien tuotannosta ja joka radioitiin.

Kahtena seuraavana päivänä vierailimme mm. *Jad VaShem* -vainojen museossa, Vanhan kaupungin eri kohteissa sekä ns. protestanttien Puutarhahaudalla. Matkan viimeisin päivä oli suuri sovintopäivä *Jom kippur*, jolloin itse kukin saattoi kulkea jalkaisin vapaasti eri puolilla Jerusalemiä kaiken autoliikenteen ollessa pysähdyksissä tämän juutalaisille pyhimmän paastopäivän johdosta. Eräs paikallinen ystäväni kävi tapaamassa ryhmäämme hotellilla kertoen elämästään sekä synnyinmaassaan Romaniassa että Israelissa. *Jom kippur* -päivän päätyttyä ajelimme illalla Kinneret Tours -matkatoimistomme omistajien ja oppaiden **Susanna** ja **Heikki Kankaan** kodin kautta lentokentälle, josta paluu Suomeen tapahtui puolenyön jälkeen suoralla lennolla.

Matka oli osittain perinteinen pyhiinvaellusmatka, mutta siihen sisältyi myös kulttuuritarjontaa, jollaista Israelin-matkojen ohjelmaan ei yleensä sisälly. Matkalaiset olivat tyytyväisiä kokemaansa. Nuoria osallistujia oli mukana puolenkymmentä, ja noin puolet oli ensikertalaisia. – Liiton matkoja tullaan järjestämään myös jatkossa.

Teksti ja kuvat: Juha-Pekka Rissanen

Samaan aikaan, kun meillä maa peittyi lumeen, maisemat Israelissa voivat olla tällaisia. Miksi emme siis tekisi uutta matkaa?

Majatalo Lähde
Jerusalem

Lähdeystävät ry | lahde.fi

Majatalo Lähde on muuttanut Jerusalemin keskusta ja palvelee suomalaisia ystäviä Bed & breakfast -periaatteella alk. 45 €/hlö/yö.

Lähteellä on myös säännöllistä hengellistä ohjelmaa, mm. Benjamin Turkian raamattutunnit tiistaisin.

Lisätiedot ja varaukset
www.lahde.fi

Menovinkkejä tuleville kuukausille

- Joulukuusi 25.-26.12.
- Hanukka 25.12.2016 – 1.1.2017
- Loppiainen 6.1.2017
- 20.-22.1. Matkamessut Messukeskuksessa. Suomi-Israel yhdistysten liitolla oma esittelypöytä messuilla.
- Helsingin Suomi-Israel yhdistyksen esitelmäsarjan tilaisuus Helsingin yliopiston päärakennuksessa to 26.1.2017 klo 18.00 *Viimeinen juna Moskovaan - neuvokas pelastuminen.*
Luennoitsijana suurlähtetilas **René Nyberg**.
- Uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikko 30.1.-5.2.2017. Lisätietoja www.yhteisymmärrysviikko.fi.
- Helsingin Suomi-Israel yhdistyksen esitelmäsarjan tilaisuus Helsingin yliopiston päärakennuksessa to 16.3.2017 klo 18.00 *Juutalaisuuden eri suuntauksia Israelissa ja maailmalla tänään.*
Luennoitsijana synagogaesimies **Ariel Nadbornik**.
- Purim 12.3.2017
- Suomi-Israel Yhdistysten Liitto ry:n ylimääräinen kokous ja sääntömääräinen kevätkokous pidetään Espoossa myöhemmin ilmoitettavassa paikassa sunnuntaina 26.3. klo 15 alkaen ja klo 18 on Israel-juhla. Ylimääräinen kokous liittyy liiton sääntöjen uudistamiseen ja viralliset kokouskutsut uudella sääntöehdotuksella lähetetään jäsenyhdistyksille helmikuun 2017 aikana.

SUOMEN
YRITYSMYYNTI

Luotettavaa yrityskauppaa vuodesta 2003

Palveluksessasi yrityskaupan asiantuntijat:

Jarmo Pakarinen, 050 501 5021

Risto Huvila, 0400 755 661

sähköposti: etunimi.sukunimi@suomenyritysmyynti.fi

Tutustu kymmeneen myytävänä oleviin yrityksiin:

www.suomenyritysmyynti.fi

*Julkaisija/palautusosoite:
Suomi-Israel yhdistysten liitto ry
Finland-Israel Föreningarnas Förbund rf
liitto@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi*

Jäsenyhdistykset:

Helsingin Suomi-Israel yhdistys ry –
Föreningen Finland-Israel i Helsingfors rf
helsinki@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi/helsinki

Espoon Suomi-Israel yhdistys ry
espoo@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi/espoo

Haminan seudun Suomi-Israel yhdistys ry
hamina@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi/hamina

Turun seudun Suomi-Israel yhdistys ry –
Åboregionens Finland-Israel Förening rf
turku@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi/turku

Tampereen Suomi-Israel yhdistys ry –
Föreningen Finland-Israel i Tammerfors rf
tampere@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi/tampere

Vantaan Suomi-Israel yhdistys ry
vantaa@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi/vantaa

Kuopion seudun Suomi-Israel yhdistys ry
Toiminta pysähdyksissä

Jyväskylän Suomi-Israel yhdistys ry
jyvaskyla@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi/jyvaskyla

Koillis-Lapin Suomi-Israel yhdistys ry
Toiminta pysähdyksissä

Kouvolan seudun Suomi-Israel yhdistys ry
Toiminta pysähdyksissä

Pohjois-Karjalan Suomi-Israel yhdistys ry
pohjois-karjala@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi/pohjois-karjala

Porvoon Suomi-Israel yhdistys ry
porvoo@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi/porvoo

Jos haluat liittyä jäseneksi tai muuten tilata Jedidutin, täytä verkkolomake osoitteessa
www.suomi-israel.fi/lomake tai ota yhteys johonkin jäsenyhdistykseen.